

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПОЛОЖЕНЬ ЩОДО СУТНОСТІ ТА МЕТОДІВ ОЦІНКИ РІВНІВ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Железнякова І.Л., Торкатюк В.І., Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

В сучасній науковій літературі превалює підхід, за яким фінансову безпеку підприємства розглядають як базову складову його економічної безпеки. Деякі вчені поєднують ці два поняття, відстоюючи об'єктивність існування фінансово-економічної безпеки підприємства. Взагалі фінансова безпека є складною і неоднозначною економічною категорією. До сих пір відсутня чітка й виражена наукова позиція щодо її сутності та змісту, а з деяких питань цієї проблеми точки зору науковців принципово не збігаються.

Це серйозно гальмує розвиток методичних засад факторного визначення і кількісного вимірювання фінансової безпеки, що, у свою чергу, перешкоджає проведенню наукових досліджень щодо розробки і впровадження механізму управління безпекою підприємств. З цих позицій першочерговим завданням дослідження фінансової безпеки є конструктивно-критичний аналіз і узагальнення підходів щодо її сутності, що дасть можливість дослідити і розвинути методичний апарат кількісної оцінки рівнів фінансової безпеки підприємств, а потім – і методів її зміцнення.

Оцінка фінансової безпеки підприємства передбачає, перш за все, ідентифікацію його фінансового стану. Проведені вченими дослідження дозволили зробити певні кроки в напрямку формування системи показників для оцінки фінансової безпеки, однак необхідне її подальше уточнення. Принципово така система повинна включати різні групи кількісних показників, що характеризують той або інший напрямок у забезпеченні фінансової безпеки суб'єкта, що господарює. Фінансовий стан підприємства оцінюється на основі показників, які відображають фінансово-господарську діяльність підприємства, наявність, розміщення, використання та рух ресурсів підприємства. Як відомо, до основних напрямків аналізу фінансового стану підприємства відносять: оцінку ліквідності активів, платоспроможності і кредитоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності і рентабельності підприємства. Характеристика підприємства за такими напрямками дозволяє дати оцінку його фінансового стану (здатність фінансувати свою діяльність) і його фінансових ресурсів. Визначення фінансових показників у вигляді коефіцієнтів ґрунтується на співвідношенні між окремими статтями звітності, а оцінка показників фінансового стану підприємства передбачає порівнювання фактичних значень із нормативними.

Усі критерії, що дозволяють діагностувати фінансову спроможність підприємства, можна розділити на формалізовані і неформалізовані. До неформалізованих критеріїв можна віднести наступні: наявність у балансі збитків; не погашені в термін кредити і позики; уповільнення оборотності засобів підприємства; збільшення періоду погашення або наявність простроченої кредиторської заборгованості і збільшення її питомої ваги в

складі зобов'язань підприємства; значні суми дебіторської заборгованості, які відносяться на збитки; тенденції до витіснення в складі зобов'язань підприємства дешевих позикових коштів «дорогими» і їхнє неефективне розміщення в активи; тенденції випереджального росту найбільш термінових зобов'язань у порівнянні зі зміною високоліквідних активів або випереджального росту позикових джерел фінансування в порівнянні з динамікою власного капіталу; нераціональна структура залучення і розміщення засобів, формування довгострокових активів за рахунок короткострокових пасивів. Логічної завершеності і достатньої об'єктивності результатів аналізу можна досягти, тільки якщо з'єднати в загальний синтетичний показник основні коефіцієнти, що характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства.

Незважаючи на те, що проблема фінансової безпеки є на сьогодні однією з найбільш актуальних і значущих, наявні наукові підходи та методичне забезпечення щодо оцінювання рівня фінансової безпеки підприємств потребують подальшого дослідження і вдосконалення.

Вдосконалення оцінки фінансової безпеки підприємств, на нашу думку, необхідно вести шляхом відбору актуальних для конкретного суб'єкта фінансових коефіцієнтів та побудови інтегрального зведеного показника, який покладається в основу подальшого оцінювання рівня фінансової безпеки такого підприємства.

Для об'єктивного оцінювання захищеності підприємств рівень їх фінансової безпеки пропонується вимірювати відносно нормального значення зазначеного інтегрального показника та відстежувати його зміни у динаміці.

Крім того, в статті наведена шкала для оцінювання рівня фінансової безпеки підприємств, яка ґрунтується на ранжируванні підприємств за класами фінансової захищеності, яка дозволяє провести рейтингове визначення такого класу для конкретного досліджуваного підприємства.

Практичне застосування оцінки фінансової безпеки підприємств дозволить не тільки отримати чітку об'єктивну інформацію щодо їх фінансового стану, а й визначити конкретні напрямки заходів з підвищення рівня їх фінансової безпеки.